

A Cheimatobia brumatáról.

Írta : Jablonowski József.

Ismeretes dolog, hogy az ősz végén, tél elején rajzásukat befejező téli araszoló lepkék hernyói oly nagy ellenségei gyümölcsfáinknak, hogy egyes esztendőkből tönkre tehetik az összes gyümölcstermést. Ez a kártétel pedig azután több éven át ismétlődhetik annyira, hogy a gyümölcsfák semmiféle hasznot nem hajtanak.

Ez a kár azonban csak akkor következik be, hogyha a gyümölcsfák gazdája a kártevő rovar gazdálkodását összetett kézzel nézi, mert ha idejében (szeptember végén, október elején) az enygyűrűket alkalmazza, akkor csekély költséggel és munkával elejét veheti a bajnak.

Eddigél minden gyümölcstermelő és a mezőgazdasági rovarattal foglalkozó ember a téli araszolókat (úgy a nagy téli araszolót: *Hibernia defoliariát*, mint a kicsit, *Cheimatobia brumatát*) feltétlenül kártékonyaknak tartotta. Közelebb azonban ezek a kártevők is fiskálisukra találtak, a ki minden áron ki akarja mutatni, hogy különösen a kis téli araszoló valóban hasznos állat, a melyet a kertésznek nem irtania, hanem inkább védelmeznie kellene! A kéretlen prókátor „L. H.” a „Societas Entomologica” című folyóiratban (1899. 59.1) a következőket írja: „Ugy látszik nekem, hogy az enygyűrű alkalmazása meglehetősen fölösleges irtó eljárás, mert a kis téli araszoló lepke tényleg sokkal jobb és ártalmatlanabb, mint a híre. Hogyha kedvező esztendőben a 20—25 éves fa virágzik, akkor rendszerint 50—100 ezer virágja van, a melyből alig 5% köt termést és ha ebből is csak 1—2% mint gyümölcs jól megéri. akkor a fa meglehetősen jövedelmező termést adott. Hogy vajon abból a sok ezer virágból, a mely tavasszal a fán mutatkozott, százakat, sőt ezreket a kis téli araszoló fal-e föl, vagy hogy azok egyébként mennek tönkre, az a fa évi termésére nézve teljesen közömbös, ámde másképen mutatkozik a helyzet e tekintetben a következő évben. A mellett a nagy terméstmeg mellett, a melyet a fának egyik-másik jó gyümölcsterméses esztendőben fel kellene nevelnie, nem maradna a fának sem ideje, sem nedve arra nézve,

hogy jövő esztendőben megfelelő számú termőrügyet fejlesszen. Ilyen termőrügy ugyancsak kevés mutatkoznék, de hogyha eléggé kifejlődnek, még az is kielégítő termést adna. Ámde ilyenkor megjelenik a megelőző kedvező évben elszaporodott téli araszoló nőstényeknek nagy mennyisége és petéit különös kedvvel a megduzzadt termőrügyekre tojja, a melyeket azután a hernyó annyira elpusztít, hogy ebben az évben gyümölcsstermésről ugyan szó sincs, de a helyett a fa ismét annyira erőre tesz szert, hogy a következő harmadik esztendőben annyi termőrügyet fejleszt, hogy a megelőző évben a rossz termés miatt megtizedelt tél araszoló hernyói azokban csak csekély kárt tehetnek.

A fenti közleményben azonban egy kis hiba van. Akár előfordul a téli araszoló hernyója, akár nem, a gyümölcsfa azért nagy termést mégis csak minden harmadik esztendőben ad! Ebben nincs része semniféle rovarnak, hanem úgy van az a természet rendes folyása szerint.

És hogy én itt a kis teli araszolók fönti „védelmével“ foglalkozom, ennek oka nem az a sok téves nézet, melyet „L. H.“ vall, hanem az az állítólagos haszon, mely valójában meg van, de a mely nem az araszolóknak köszönhető.

Szakmájukhoz értő gyümölcs-termelők tudják, hogy a magára hagyott alma- és körtefa levélrüggyet, vagyis olyan szemet, a mely jövő évben csak levelet, vagy esetleg egész hajtást hoz, minden esztendőben fejleszt, ellenben termő rüggyet, a melyből bimbó, virág és termés legyen, csak két év alatt fejleszt ki, tehát csak a harmadik évben várható a nagy termés. S ezt tudva, a kertjét okszerűen művelő ember a termés dolgát nem a fára bízta, hanem azt akként szabályozza, hogy a fa ne csak a harmadik, hanem minden évben rendes termést adjon. Ez a szabályozás pedig részben az u. n tördelő metszésből áll, a mikor a kertész nyáron mintegy soron kívül kényszeríti a fát, hogy termő rüggyet fejlesszen, részben pedig az okszerű trágyázásból áll. Ez utóbbinak okszerűsége pedig az, hogy ezt a trágyázást először is akkor (nyár elején, július második felében) hajtja végre, a mikor a fa ezt az úgy nyújtott tápláló anyagot az előbb említett kényszer útján fejlesztett termőrügyek nevelésére fordíthatja és másodszer pedig olyan alakban (mint lúg trágyát) alkalmazza, hogy azt a fának azonnal fölvehesse és a termőrügyek táplálására mennél könnyebben és mennél gyorsabban fordíthassa. És ezzel az eljárással eléri, hogy gyümölcsfáján évről-évre mindig annyi termő rügy van, hogy utána szép, kielégítő mennyiségű termés legyen.

Ezzel szemben a dologhoz nem értő hajlandó lehetne, a téli araszolókat védőnek hitelt adni mondván, hogy azt a mit a kertész a tördelő metszéssel elér, megteszi a téli araszoló hernyója azzal, hogy lerágja a virágzatot és levélzetet és kényszeríti a fát a termőrügy fejlesztésére.

A dolog azonban nem egy. A téli araszoló hernyó kora tavasszal mutatkozik és a virágzatnak nem 95⁰/o-át teszi tönkre, hanem az összeset, még pedig levelestül együtt, úgy, hogy a fának, ha életben akar maradni, újból ki kell hajtani; ellenben a tördelő metszés az előbbinek teljes ellentéte, a mennyiben a kertész azzal a további nevededésnek véget vet, úgy, hogy a fa a meglevő tápláló anyagot nem leveleinek szaporítására, hanem a termőrügyek fejlesztésére fordítja. A különbség e kettő között az, hogy az előbbi esetben, már t. i. a hernyófalás esetén, a fa kénytelen veszteséget pótolni, holott utóbbi esetben anyagával összegyűjtött erejével takarékosan él s azt mintegy a jövő számára félreteszi.

Azután, amit fönnebb is említettem, a téli araszolók olyan kártevők, a melyek nem a termés egy részét, hanem rendszeren az egészet pusztítják el s nemcsak 1—2 évig, hanem éveken át. A fa hiába fejlesztene termőrügyet, a hernyók nagy falánksága miatt úgy sem marad belőle semmi.

S így a felszólalásomat csak azzal végzem, hogy az ilyen — jótévőtől, a milyen a téli araszoló a gyümölcsösben, az ég óvjon meg minden magyar kertészt!

A *Chrysis ignitáról*.

A *Chrysis ignita* a Chrysididák vagyis a fémdarazsak közé tartozik. Méltán fémdarazs, mert ragyogó színe és fénye által tűnik ki. A *Chrysis ignita* hasonlóan a többi fémdarazshoz a falon levő résekbe be-besurran és tudvalevőleg veszedelem esetén összegömbölyödik, szárnyát pedig felemeli. E védelmezési módszer akkor, a mikor gyöngébb állatt támadja meg, eléggé jó, de nagyobb állattal szemben nem épen szerencsés, mert felfelé irányított szárnyának lerágása könnyű. A másik védelmezési mód az, hogy nem nagyon kellemes szagú foiyadékot képes kiválasztani, továbbá a fulánk sem az utolsó fegyver.